О Б Щ И Н А Е Л Е Н А

5070 гр. Елена, ул. „Иларион Макариополски” № 24 **e-mail: obshtina@elena.bg**
тел. 06151/61-32, факс 06151/65-10 **web: administration.elena.bg**

КРАТКОСРОЧНА ПРОГРАМА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА В ОБЩИНА ЕЛЕНА ЗА ПЕРИОДА 2013 - 2015 г.,

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ:

Документът е разработен в съответствие с Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ), чл. 10, ал. 1 и ал. 2 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ).

2. ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА:

Общинската Програма е съобразена с развитието на Северен централен район за планиране, особеностите и потенциала на община Елена, насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива.

2.1. Основни цели:

2.1.1. Насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, подобряване на средата за живот и труд.

2.1.2. Създаване на условия за активизиране на икономическия живот в общината при спазване на установените норми за вредни вещества в атмосферата.

2.2. Под цели:

2.2.1. Намаляване разходите за енергия в обекти и сгради, финансирани от общинския бюджет чрез:

2.2.1.1. Внедряване на енергоспестяващи технологии и мерки;

2.2.1.2 Усъвършенстване на организацията за поддръжка и контрол на енергийните съоръжения.

2.2.2. Подобряване качеството на енергийните услуги.

2.2.2.1. Достигане на нормативните изисквания за осветеност в учебни, детски, социални и здравни заведения, улици, пешеходни зони и други.

2.2.2.2.Осигуряване на оптимални условия за работна среда.

2.2.3. Повишаване нивото на:

2.2.3.1. Информираност, култура и знания на ръководния персонал на общинските обекти, експерти и специалисти на общинската администрация за работа по проекти от фондовете по енергийна ефективност и използване на енергията от възобновяеми енергийни източници;

2.2.3.2.Квалификация на експлоатационния персонал.

2.2.4. Създаване на системата за събиране на информация за енергопотреблението на общинските обекти и изготвяне на точни анализи и прогнози.

2.2.5. Изготвяне на проекти за финансиране от Програмите на Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на образованието, младежта и науката, Програма за развитие на селските райони, Национална схема за зелени инвестиции (Национален доверителен екофонд), Фонд Козлодуй и други за внедряване на енергоспестяващи технологии и мерки.

2.2.6. Включване в национални, регионални, областни и местни проекти за Евроинтеграция и партньорство за съвместно финансиране.

3. ПРИЛОЖИМИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ:

3.1. Закон за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ);

3.2. Закон за енергетиката (ЗЕ);

3.3. Закон за устройство на територията (ЗУТ);

3.4. Закон за опазване на околната среда (ЗООС);

3.5. Закон за биологичното разнообразие (ЗБР);

3.6. Закон за собствеността и ползването на земеделски земи (ЗСПЗЗ);

3.7. Закон за горите;

3.8. Закон за чистотата на атмосферния въздух и подзаконовите актове за неговото прилагане;

3.9. Закон за водите;

3.10. Закон за рибарство и аквакултурите;

3.11. Наредба № 14 от 15.06.2005 г. за проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на съоръженията за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия (ЗУТ);

3.12. Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ЗООС);

3.13. Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ЗООС);

3.14. Наредба № 6 от 09.06.2004 г. за присъединяване на производители и потребители на електрическа енергия към преносната и разпределителната електрически мрежи (ЗЕ);

4. ПРОФИЛ НА ОБЩИНА ЕЛЕНА:

Община Елена е разположена на територията на Северен централен район, област Велико Търново, като граничи със следните шест общини: Община Златарица на север, Община Велико Търново на северозапад, Община Антоново – на североизток, Община Сливен – на изток, Община Твърдица и Община Гурково – на юг. Територията на Община Елена заема площ от 671,4 дка и е с надморска височина от 100 до 1536 м.

Релефът е разнообразен - от хълмисто-равнинен в северните части до ясно изразен планински в южните, характеризиращ се със стръмни склонове и дълбоко врязани речни долини. Преобладаващите терени са с надморска височина 300- 600 м и наклони 20- 30°, което създава неблагоприятни условия на ползване.

Климатът в община Елена е умерено-континентален с характерни за планинските райони климатични явления. *Нейният горски фонд е най-голям* във Великотърновска област – 53.2% от общата площ. Теренът е и най-добре залесен, най-водообилен, с чисти повърхностни и подземни води. На територията на общината има две държавни лесничейства: ДЛ "Елена" и ДЛ "Буйновци", които се намират съответно в град Елена и в село Буйновци. Разпространени са следните дървесни и храстови видове:

- широколистни – бук, габър, зимен дъб, благун, цер, келяв габър и др.;
- иглолистни – бял бор, чер бор, обикновен смърч, обикновена ела и др.

Ползването на дървесината е в размер около 1/10 от общото предвидено ползване по видове сечи.

Почвената покривка е пъстра и разнообразна. Почвите са предимно плитки светлосиви и кафяви горски, а по поречията на реките в тесни ивици- алувиално - ливадни. Основни почвообразуващи скали са: пясъчници, мергелни шисти, варовици, конгломерати и др.

Хумусният хоризонт е тънък (10-15 см). Голямата нарязаност на релефа и изсичането на горите са създали условия за силно развитие на почвена ерозия.

Природно - климатичните условия на територията са подходящи за отглеждане на трайни насаждения, но от съществуващите доскоро насаждения към 2011 г. са останали овощни градини 3036 дка, лозя - 538 дка, малини, касис - 236 дка, а 772 дка са изоставени трайни насаждения. Отсъствието на замърсители на територията създава благоприятни условия за развитие на биологично земеделие.

Община Елена е богата на водни ресурси. Основният водоизточник в общината е язовир „Йовковци". Изворите, разположени в планинската част, дават началото на по-големите реки: Веселина, Костелска, Еленска, Мийковска и Бебровска, които са притоци на река Златаришка. Водните течения имат посока юг-север. Речните русла са с големи наклони, вдълбани от ерозионни процеси. Реките са с дъждовно-снежно подхранване. Дебитът им е непостоянен, като пълноводието е през пролетния сезон. Освен тези реки, територията на общината е прорязана от множество малки и големи долове с непостоянни водни течения.

От административно-териториална гледна точка Община Елена не търпи промени в периода 2007-2011 г. и продължава да бъде една от общините с най-много населени места - 124. От тях три са кметства – Константин, Беброво и Майско, а селата с кметски наместници са общо 19; има само един град – Елена. Общината се характеризира с дисперсна селищна мрежа от множество малки села, махали и квартали, които се обезлюдяват и отмират. По данни на Териториалното статистическо бюро - гр. Велико Търново за 2011 г. най-обезлюдени са общините Елена, Велико Търново и Златарица. В Еленския балкан "мъртвите" махали са 20. Окончателните резултати от преброяване на населението през 2011 г. показват, че 77% от жителите на Община Елена се самоопределят като етнически българи, 15% - като турци и 8% - роми. Голяма част от представителите на етническите малцинства е съсредоточена в селата Беброво, Каменари, Константин, Майско и около тях в спонтанно формирани квартали. Неофициалните селищни квартали са с много ниско ниво на благоустроеност и в тях почти липсва инфраструктура. Включването им в регулационните граници ще създаде условия за тяхното планиране и благоустрояване с оглед постигане на по-добър жизнен стандарт за техните обитатели и относително еднакви условия за жизнена активност.

Състояние на местната икономика:

Развитието на местната икономика на община Елена през 2007-2012 г. не се характеризира с драстични събития, които да доведат до промени от структуроопределящ характер. Преработващата промишленост продължава да бъде водещ сектор икономиката на общината, следвана от търговията и селското и горско стопанство.

По данни на Териториално статистическо бюро – гр. Велико Търново общият брой на функциониращите предприятия на територията на общината нараства в периода 2007-2010 г. с 27%, докато общата стойност на произведената продукция намалява с 25% - показател за забавен икономически растеж. Увеличеният брой на предприятията се дължи до голяма степен на постоянно нарастващия дял на предприятията от отрасъла „търговия" (21% през 2010 г. спрямо 2007 г.), чиято стойност на генерираната продукция е с традиционно ниски нива в сравнение, например, с тази на сектора „преработваща промишленост". Както по-долу е илюстрирано, търговията се очертава като „спасителен" отрасъл за общината във време на икономически дисбаланс.

В сектора преработваща промишленост нетните приходи от продажби за 2010 г. възлизат на 51% от общите, докато нетните приходи на останалите два развити отрасъла на територията са сравнително по-ниски – търговия (26%) и селско и горско стопанство (11%).

Нетните приходи от продажби и на трите сектора обаче бележат спад в процентно съотношение спрямо общите, които включват и други сектори.

Илюстрираните данни разкриват интересна особеност на местната икономика на Община Елена. Докато през кризисната 2009 г. нетните приходи от продажби в преработвателната промишленост и селското стопанство очаквано намаляват, то същите бележат ръст в отрасъла „търговия". През 2010 г. резултатите са напълно противоположни – нетните приходи от продажби в търговията намаляват, докато същите в останалите два сектора нарастват. Тази динамика показва високо устойчив на икономически предизвикателства потенциал на отрасъла „търговия" в развитието на местната икономика, който следва целенасочено да се стимулира чрез подходящи мерки. Трите сектора обуславят един своеобразен затворен цикъл от самодостатъчни и взаимноподдържащи се икономически дейности. При наличие на ограничени ресурси и възможности за реализиране на продукция и добавена стойност в секторите „преработваща промишленост" и „селско и горско стопанство" търговията би могла, в краткосрочен план, да балансира местната икономическа активност така че да не се допускат резки колебания сред нефинансовите предприятия и в жизнения стандарт на местното население.

По отношение броя на заетите, най-голям ръст се наблюдава в преработващата промишленост, докато ръстът на заетите в отрасъла „селско и горско стопанство" бележи по-умерено увеличение. Броят на работещите в сферата на търговията също плавно нараства, но през 2010 г. отново намалява, може би поради преориентиране на работната ръка към по-високо платения отрасъл на преработващата промишленост. Макар да се регистрира известна положителна тенденция в развитието на преработващата промишленост, кризата през 2009-2010 г. поставя предприятията пред сериозни изпитания и редица от тях стават обект на неуспешни опити за продажба през 2011 г. по настояване на кредитори поради неплатежоспособност. Такива предприятия са например „Интериор глас" АД (производител на амбалажно стъкло), предприятието за преработка на плодове и зеленчуци, както и сушилни за гъби. Част от продаващите се предприятия са с амортизирала база, което

допълнително обрича опитите им за продажби на неуспех, въпреки ръста на ДМА в периода 2007-2009 г.

Намаляването на разходите за възнаграждения и ДМА е показател за свиване на икономическата дейност на предприятията. Ако бизнес климата в страната не се подобри и местната промишленост не се насърчи с пакет от подходящи стимули, то са налице фактори да се счита, че неблагоприятната тенденция в развитието на преработващата промишленост на територията на община Елена ще продължи да се влошава и вероятността за загуба на лидерската позиция на отрасъла в местната икономика ще се повиши.

Въпреки трудната икономическа среда и условия за функциониране на преработващите предприятия, на територията на община Елена продължават своята активна работа "Би Си Си Хандел" ООД (млекопреработващо предприятие), „Еленски майстори” ООД (месопреработка), „Ремел” АД и „Ремби“ АД (производство на ремаркета), "Елена" АД, "Елба-99" АД (дърводобив и дървопреработване), "Брилянт Търновград" АД- Велико Търново, клон Елена, ЕТ "Виктория кампани ГД" (шивашка промишленост). За разлика от промишлеността, търговията, като втори ключов отрасъл в местната икономиката, е сравнително по - адаптируем на икономически предизвикателства и бързооборотен сектор, чийто потенциал за развитие е необходимо целенасочено да се подкрепя. Таблица 1 по-горе разкрива обвързаност на пиковете и спадовете в развитието на търговията с икономическата активност в останалите два отрасъла - преработваща промишленост и селско стопанство. В периоди, в които нетните приходи от продажби в промишлеността и земеделието бележат спад, същите отчитат растеж в търговията, като по този начин трите отрасъла се самоподдържат в сравнително балансирана местна икономическа среда. Търговията се очертава като „спасителен” сектор за общината във време на икономически дисбаланс. В периода 2007-2010 г., половината от който се характеризира като кризисен, броят на търговските предприятия нараства, оставайки стабилен, а техните разходи за възнаграждения и ДМА регистрират значителен ръст, което за пореден път подчертава необходимостта от и потенциала за развитие на сектора в община Елена.

Важно обстоятелство, което оказва благоприятно влияние за стимулиране на промишлени и търговски инициативи на територията на общината произтича от спецификата на транспортната инфраструктура в областта. Налице е обслужване с всички видове транспорт – пътен (преминава един от десетте общоевропейски транспортни коридори – ОЕТК № 9), железопътен (две главни железопътна линии: 1) София - Г. Оряховица - Варна и 2) Русе – Г. Оряховица – Подкова), въздушен (летище Горна Оряховица) и воден (Пристанище Свищов), с възможност за смяна на един вид транспорт с друг. На територията на областта има действаща селскостопанска авиация, техническото и летателно оборудване, които са в състояние да задоволят нуждите на селското стопанство на цяла Северна България.

Селското и горско стопанство е третият отрасъл с ключово значение за местната икономика на община Елена, чийто горски фонд е най-голям във Великотърновска област. На територията на общината има две държавни лесничейства: ДЛ "Елена" и ДЛ "Буйновци", които се намират съответно в град Елена и в село Буйновци.

Съществен проблем пред развитието на горското стопанство е липсата на собствен разсадник. В периода на залесяване се срещат трудности със снабдяването на качествен посадъчен материал или пък с качествен такъв на много високи цени. Това налага промяна в

технологичните планове, увеличен процент на неприхванати фиданки, допълнителни разходи за попълване на култури. Съществен проблем е и липсата на изградени и оборудвани депа за по-успешно справяне с горските пожари, както и липсата на автомобилни горски пътища с трайна настилка.

Като цяло обаче, условията за развитие на горскостопанска дейност в община Елена са особено благоприятни: наличие на значителни горски запаси, традиции в ползването на горско-дървесния фонд и дивеча, подходящи терени за възпроизводство на горското богатство и т.н. Съществуват големи находища на билки и гъби, което представлява потенциал за развитие на билкарството и гъбарството като алтернативна икономическа дейност в планинските и полупланинските райони на общината.

Прави впечатление, че като типичен планински и полу - планински район в местната икономика на община Елена липсват практики за производство на топлинна и/или електроенергия, чрез използването на остатъчни горски продукти. Това е една от сферите с висок потенциал на развитие и потребност от целенасочено въздействие, съчетано с подходящи стимули за подкрепа.

По данни на ОС „Земеделие" броят на регистрираните земеделски производители на територията на общината в периода 2007-2011 г. е променлив, като в кризисната 2010 г. бележи спад, но през изминалата 2011 г. отново се повишава и стига до 121. С оглед характера на селскостопанската дейност в общината, делът на площите, които са очертани като обработваеми земи и трайни насаждения, е сравнително малък, но се наблюдава тенденция за неговото увеличаване през 2011 год. По данни на ОС „Земеделие" за 2011 г. с най-голям дял в селскостопанския фонд са изоставените ниви - 91 954 дка, следвани от мери и пасища – 27 473 дка, ГЗЗ – 24 749 дка, пасища с храсти - 10 705 дка, ливади - 5 126 дка, храсти – 4 121 дка. Аронията е култура с голям потенциал за развитие на територията на община Елена. Полезно би било да се увеличат разсадниковите площи, в които да се отглежда посадъчен материал за създаването на нови площи с трайни насаждения от сливи, ябълки, вишни, череши, малини, касис, арония, къпини, ягоди и др.

Като типичен горски район *животновъдството* в община Елена е традиционен подотрасъл за територията, имайки предвид и преобладаващият фонд земи, подходящи за паша на животните. Поради новите изисквания за неговото функциониране, обаче, в условията на силно конкурентна европейска пазарна среда е започнал постепенно да губи своята привлекателност за местното население. Така през 2011 г. броят на говедовъдните стопанства намалява до 225, докато през 2009 г. е бил 287. Местната земеделска служба регистрира и 111 овцевъдни и 67 козевъдни стопанства. Спадът в броя на някои стопанства се дължи на високите очаквания за евросубсидиране на животновъдния сектор. Очакванията не се удовлетворяват след като става ясно, че размера на директните плащания на глава животно не е в състояние да намали себестойността на продукцията, така че тя да намери адекватна пазарна реализация.

Съществен проблем за развитието на подтрасъла остават строгите хигиенни и ветеринаромедицински изисквания към животновъдните обекти след присъединяването на страната към ЕС. В края на 2011 г. стана ясно, че фермите втора и трета категория ще продължат и през следващите две години (2012 и 2013) да предават мляко на преработвателните предприятия. Разрешението за удължаването на поредния гратисен срок бе гласувано от ветеринарния подкомитет в Европа. Не на последно място сериозна пречка

пред реализацията на местна животновъдна продукция се явяват и неизгодните, често прерастващи в нелоялни и монополни, взаимоотношения между продавачи, посредници и купувачи. Дори приетата през 2010 г. наредба за директна продажба на суровини от стопанствата не стимулира развитието на подотрасъла. Данни на Министерство на земеделието и храните показват, че до март 2011 г. има много малко регистрирани стопанства по наредбата. Съгласно нея, за да продават директно продукцията си, производителите трябва да направят значителни инвестиции, тъй като се налага да покрият изискванията и стандартите за хигиена и оборудване, което също е непосилно за голяма част от стопаните, които са натоварени с допълнителна данъчна тежест; не всички са получили субсидии за глава животно, а на всичкото отгоре са санкционирани и се очаква да връщат пари на държавата заради това, че пасищата им не присъстват в допустимия слой по Кампания 2009 г.

Въпреки негативните тенденции и промени в животновъдния отрасъл общият брой на отглежданите животни на територията на община Елена нараства за периода 2009-2011 г., като през 2011 г. птиците формират най-големия дял (9 800 бр.), следван от дела на овцете (8 450 бр.), козите (2 950 бр.) и говеда (2 120 бр.). Броят на свинете и говедата бележи най-голям ръст, докато този на овцете леко намалява. Поради почвено- климатичните особености на територията, преобладаващият дял на естествени пасища и ливади във фонда от земеделски земи и функционирането на млеко- и месопреработвателни предприятия с утвърдени на пазара продукти (млечните продукти „Елена” и специфичния Еленски бут) говедовъдството, овцевъдството, козевъдството и свиневъдството се очертават като приоритетни подотрасли за развитие.

Пчеларството също е обособен като традиционен подотрасъл на животновъдството на територията на община Елена. Броят на пчелните семейства нараства от 2974 през 2009 г. до 3600 през 2011 г. Натуралните пчелни продукти мед, восък, пчелен прашец, прополис, пчелно млечице от Еленския балкан са одавна наложени на пазара. Към 2011 г. обаче само 4 производители на мед, добиван на територията на Община Елена са регистрирани по Наредба 26 от 14 октомври 2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход. Пчеларството е с широк потенциал за алтернативна заетост на местното население и следва да бъде целенасочено стимулиран.

В последните години селското стопанство на територията на община Елена се развива плавно и убедително в положителна насока. Констатира се постоянно увеличение на разходите за възнаграждения и придобиване на ДМА на икономически субекти от селскостопанския и горски сектор. За същия период от време на територията се регистрира и 55% увеличение на броя на заетите в коментирания сектор. Повишаването на разходите за възнаграждения през 2010 г. възлиза на 219% спрямо базовата 2007 г., а процентното увеличение на изразходваните средства за придобиване на ДМА се равнява на 121%. Справка в базата данни на Държавен Фонд „Земеделие” за 2011 г. показва, че юридическите лица- бенефициенти от община Елена на субсидии от Европейския фонд за директни плащания и Европейски фонд за развитие на селските райони (проекти по мерки на ПРСР) са само 7, докато средният брой подпомогнати земеделски производители в останалите общини от областта е 27. Цитираната база данни не включва физическите лица, получатели на земеделски субсидии, но въпреки това обстоятелство очевидна е ограничената роля на

субсидирането на селското стопанство за неговия възход на територията на общината. Трите структуроопределящи сектора (преработваща промишленост, търговия, селско и горско стопанство) за местната икономика на община Елена в периода 2007-2011 разкрива широк потенциал за тяхното развитие на базата на местни ресурси и добавяне на стойност. Природно - климатичните условия благоприятстват развитието на определени селскостопански подотрасли, чиято продукция от своя страна формира част от суровинната база на преработващата промишленост, а търговията става инструментът за реализиране на местната продукция; същият отрасъл се явява „спасяващ" за територията в моменти на икономически дисбаланси.

Допълнителни условия за диверсификация на местната икономика и възможност за алтернативна заетост се явява обединяващият отрасъл *„туризъм"*. Територията е категоризирана като планински курорт с местно значение още през далечната 1967 г. Подобно на търговията, туризмът е устойчив на промените в икономическите фактори и наред с високия си икономически потенциал, той играе важна социална роля, оказвайки значително влияние върху заетостта на населението. Природните дадености, културно-историческото наследство и фолклора са условията, благоприятстващи развитието на сектора в община Елена. Създаването на интегриран туристически продукт на базата на наличните природни и антропогенни ресурси и традиции, и превръщането им в атракции за посетителите, е предпоставка за превръщането на територията в дестинация за алтернативен туризъм.

По данни на НСИ, след 2007 г. легловата база в община Елена постоянно се увеличава. Характерна особеност на обектите за настаняване е ниската категория (предимно една и две звезди), малък капацитет, слабо предлагане на допълнителни услуги, т.е. липса на туристическа анимация, свързана с историческото наследство. Тези специфики са може би и водещ фактор, оказал негативно влияние върху ниската обща заетост на леглата през 2008 г. в общината - 7% при 12% средна стойност за областта. И в национален мащаб традиционно най-ниска заетост се наблюдава в средствата за подслон и местата за настаняване с 1 и 2 звезди. Това налага извода, че туристическият потенциал на територията не се експлоатира в задоволителна степен. Въпреки все още неудовлетворителните данни за състоянието на туризма, които не кореспондират с неговия потенциал, е налице благоприятна тенденция за бъдещото му развитие, особено от гледна точка на материалната база, но са необходими допълнителни, особено в сферата на маркетинга, усилия за привличане на повече туристи и разнообразяване на туристическите продукти.

Данните за нарастване на броя на заетите в разглеждания сектор на територията на община Елена също илюстрират по-скоро умерено, отколкото ускорено развитие. През 2007 г. техният брой от 88 души нараства до 108 през 2010 г. или регистрира ръст от 23%. Размерът на възнагражденията в туристическия сектор на територията на общината също бележи увеличение с 38% за периода 2007-2010 г., докато разходите за ДМА нарастват с едва 3% за разглеждания период. Това може да се тълкува като постигнато ниво на баланс между търсено и предлагано туристическо обслужване от материално-техническа гледна точка.

Друга компонент от туристическия потенциал на общината, който обаче все още не е обвързан в интегриран продукт с природните дадености на територията, е нейното културно-историческо наследство (КИН). От посочените 8 фактори в **Стратегическия план за**

развитието на културния туризъм в България, които привличат туристите, община Елена покрива следните 7 от тях:

1) Наличие на културни и исторически обекти;

2) Представяне на занаяти и на други местни дейности;

3) Природни забележителности и характерни селски пейзажи;

4) Нови и добре организирани бази за провеждане на конгреси, конференции, събития и изложения;

5) БЕЗ Балнеоложки центрове с минерална вода с различна температура и съдържание на соли и минерали;

6) Водни паркове, възможности за риболов и упражняване на водни спортове;

7) Развлечения, предлагани от дискотеки, нощни барове и т.н.

8) Възможност да се ловува.

В цитирания план КИН на територията на община Елена попада в **ЛоКуС 3** (туристически район) **Възрожденският град**, който обхваща района на Велико Търново и Пловдив, и е клисифициран като район с потенциал да привлича по - значими туристически потоци. От гледна точка на община Елена сред градските забележителности, включени в подготвяните туристически маршрути по плана попадат къщата - музей на Иларион Макариополски, църквата "Свети Никола" и етнографския музей в града.

5. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ. ВРЪЗКИ С ДРУГИ ПРОГРАМИ:

5.1. Приоритетите на община Елена за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници е в зависимост от стратегическите цели и политиката за развитие на общината - постигане на конкурентоспособна, динамична и рентабилна местна икономика, подобряване стандарта на живот на населението, намаляване на емисиите на парникови газове, като елементи от политиката по устойчиво енергийно развитие.

5.2. Изпълнението на мерките в Краткосрочната програма по ВЕИ, може да се съчетае с препоръките в заключителните доклади от проведените енергийни обследвания на част от сградите - общинска собственост. При обновяването на тези сгради освен мерки по подобряване на термичната изолация на сградата, след доказване на икономическата ефективност, могат да се включат и мерки за въвеждане на термични слънчеви колектори и заместване на съществуващо отопление с такова, базирано на ВЕИ.

6. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА И ВЪЗМОЖОСТИТЕ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ ПО ВИДОВЕ РЕСУРСИ:

6.1. Слънчева енергия:

Слънчевата радиация, преобразувана в топлина чрез конвенционални термични слънчеви колектори може да се насочи приоритетно към производство на гореща вода през късна пролет, лято и ранна есен.

Въпреки, че съществуват слънчеви термични системи, които могат да работят през цялата година, в момента вследствие на високата им цена, икономически ефективното им приложение трудно може да се докаже.

Краткосрочната програма по ВЕИ за тригодишния период - 2013, 2014 и 2015 г., в частта въвеждаща използването на термични слънчеви колектори, включва общински сгради,

потребяващи електроенергия или течни горива за производство на гореща вода. Добър пример за това е Детска градина “Радост” в град Елена.

6.2. Вятърна енергия:

Масовото приложение на вятърната енергия като енергиен източник започва през 80-те години в Калифорния, САЩ. След 1988 г. тази технология навлезе и на енергийния пазар в Западна и Централна Европа.

В България: Вятърната енергетика има незначителен принос в брутното производство на електроенергия в страната. През 2001 г. от вятърна енергия са произведени 35 MWhe (3 toe), през 2003 г. - 63 MWh (5.4 toe), а през 2004 г. -707 MWh (60.8 ktoe). Това показва, че развитието на вятърната енергетика в България се ускорява.

На територията на България са обособени четири зони с различен ветрови потенциал, но само две от зоните представляват интерес за индустриално преобразуване на вятърната енергия в електроенергия: 5-7 m/s и >7 m/s.

Тези зони са с обща площ около 1 430 km^2, където средногодишната скорост на вятъра е около и над 6 m/s. Тази стойност е границата за икономическа целесъобразност на проектите за вятърна енергия. Следователно енергийният потенциал на вятъра в България не е голям. Бъдещото развитие в подходящи планински зони и такива при по-ниски скорости на вятъра зависи от прилагането на нови технически решения.

Въз основа на средногодишните стойности на енергийния потенциал на вятърната енергия, отчетени при височина 10 m над земната повърхност, на територията на страната теоретично са обособени три зони с различен ветрови потенциал:

Община Елена попада в зона на среден ветроенергиен потенциал - включва черноморското крайбрежие и Добруджанското плато, част от поречието на р. Дунав и местата в планините до 1000 m надморска височина. Характеристиките на тази зона са:

- Средногодишна скорост на вятъра: 3 - 6 m/s;
- Енергиен потенциал: 100 - 200 W/m^2 ; (около 1 500 kWh/m^2 годишно);
- Средногодишната продължителност на интервала от скорости $\sum \tau$ 5-25 m/s в тази зона е 4 000 h, което е около 45% от броя на часовете в годината (8 760 h).

След извършен анализ на техническия потенциал на вятърната енергия е установено, че единствено зоните със средногодишна скорост на вятъра над 4 m/s имат значение за промишленото производство на електрическа енергия. Това са само 3,3% от общата площ на страната (нос Калиакра, нос Емине и билото на Стара Планина). Трябва да се отбележи обаче, че развитието на технологиите през последните години дава възможност да се използват мощности при скорости на вятъра 3.0 – 3.5 m/s.

Прогнози за развитието на вятърната енергетика в община Елена: Възможността за усвояване на достъпния потенциал на вятърната енергия зависи от икономическите оценки на инвестициите и експлоатационните разходи по поддръжка на технологиите за трансформирането й. Бъдещото развитие на вятърната енергетика в подходящи планински зони и такива при по-ниски скорости на вятъра ще зависи и от прилагането на нови технически решения.

6.3. Водна енергия:

6.3.1. Водостопанската система на община Елена е представена от дейностите по водоснабдяване и канализация, както и дейността по използване и стопанисване на водохранилищата.

По данни на НСИ за 2008 г. и на областната стратегия за развитие делът на водоснабденото население на територията на община Елена е най-нисък – 94,5% въпреки че общината, заедно със Златарица, е най-богата на водни ресурси в областта.

Делът на централно водоснабдените населени места също е най-малък - 46%. Често се налагат ограничения във водополването, тъй като се наблюдава рязко покачване на консумацията през лятото (питейната вода се ползва за напояване) и затова се прилагат принудителни ограничения във водоподаването, с цел ограничаване на разхищенията.

Основният водоизточник в общината е язовир „Йовковци", управляван от ВиК „Йовковци" ООД, от който се водоснабдяват повече от 25 населени места- градовете Велико Търново, Горна Оряховица, Лясковец, Стражица, Златарица, Елена, Дряново и други. Към язовира има действаща пречиствателна станция за питейни води ПСПВ "Йовковци ", която с проектен капацитет 2500 л/сек. ПСПВ е въведена в експлоатация през 1980 г., като е изграден само първият етап с 50% мощност от предвидената.

Състоянието на канализационната мрежа е аналогично с това на водопреносната. Стартирало е изграждането на главен канализационен колектор и ПСОВ - гр. Елена, като до момента са инвестирани 6 208 829 лв. В по-големите села канализацията е изградена частично, а в някои такава въобще липсва и се използват септични ями.

Стопанисването и използването на водните площи е приоритет за общината.

6.3.2. Не се предвижда използване на енергийният потенциал на водния ресурс за производство на електроенергия от ВЕЦ на територията на общината.

6.4. Геотермална енергия:

На територията на община Елена няма термални извори, нагрети скали на по-голяма дълбочина и други алтернативни източници на геотермалната енергия.

6.5. Енергия от биомаса:

6.5.1. Естествената растителна покривка е сравнително добре запазена. Горите са съставени изключително от широколистни видове и имат смесен характер - цер, благун, летен и зимен дъб, бук, габър, ясен, клен. Допълнително са залесени иглолистни насаждения - бял и черен бор.

Горската растителност е съсредоточена предимно в южната и западна част на община Елена. Тя има главно климатична и хидроложка роля и за това една от важните задачи е нейното запазване и преодоляването на негативните последици от безразборното и изсичане, както в миналото, така и в наши дни. В това отношение особено важно е научно обоснованото залесяване.

Дървесните видове със стопанско значение са: бук, зимен дъб, благун. Използват се за направа на строителни материали от преработвателните фирми, за огрев от населението.

Територията на общината не е напълно изследвана по отношение на полезни изкопаеми.

6.5.2. Неизползваните отпадъци от дърводобива и малоценната дървесина, която сега се губи без да се използва могат да бъдат усвоени само след раздробяване на трески или

преработване в дървесни брикети или пелети след пресоване и изсушаване. Производството на трески има значително по-ниски разходи от производството на брикети и пелети, при което се изисква предварително подсушаване на дървесината и е необходима енергия за пресоване.

Голям неизползван потенциал имат селскостопанските растителни отпадъци. За балиране и транспорт на сламата има подходяща технология. Необходимото оборудване в голяма степен липсва и днес не се използва с пълния си капацитет.

Засега няма опит и специализирано оборудване за събиране, уплътняване и транспорт на стъбла от царевица, слънчоглед и други, но този проблем може да бъде решен в кратки срокове без големи разходи.

За отпадъците от овощните градини може да се използва оборудването, което ще надробява отпадъците от горското стопанство.

Увеличаване на използването на биомаса за енергийни цели ще доведе до икономия на електроенергия и скъпи вносни горива и води до намаляване на енергийната зависимост.

6.6. Използване на биогорива в транспорта:

Използването на биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта на територията на община Елена е неприложимо и икономически неоправдано.

6.7. Използване на енергия от възобновяеми източници в транспорта: Икономически неоправдано.

7. ИЗБОР НА МЕРКИ, ЗАЛОЖЕНИ В НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ЕНЕРГИЯТА ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ (НПДЕВИ):

7.1. Административни мерки:

7.1.1. Съобразяване на общите и подробните градоустройствени планове за населените места в общината с възможностите за използване на енергия от възобновяеми източници.

7.1.2. Минимизиране на административните ограничения пред инициативите за използване на енергия от възобновяеми източници.

7.1.3. Подпомагане реализирането на проекти на индивидуални системи за използване на електрическа, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници.

7.1.4. Намаляване на разходите за улично осветление.

7.1.5. Реконструкция на съществуващи отоплителни инсталации и изграждане на нови.

7.1.6. Основен ремонт и въвеждане на енергоспестяващи мерки на обществени сгради.

7.1.7. Постепенна подмяна на остарелия и амортизиран автопарк.

7.1.8. Подпомагане изграждането на ветроенергийни паркове от частни инвеститори.

7.1.9. Осигуряване на участие в обучение по енергиен мениджмънт на специалисти от общинската администрация работещи в областта на енергийната ефективност.

7.1.10. Модернизация на електропреносната мрежа в Общината.

7.1.11. Изграждане и експлоатация на системи за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници.

7.1.12. Стимулиране производството на енергия от биомаса.

7.1.13. Подмяна на уличното и обществено осветление с енергоспестяващи тела.

На територията на община Елена е реализиран проект за въвеждане на енергоспестяващи мерки в Детска градина “Радост”, продължава поетапна частична подмяна

на дограма в образователните сгради. Подготвя се проектно предложение за цялостна енергоефективна реконструкция на СОУ “Иван Момчилов” в гр. Елена.

7.2. Технически мерки:

7.2.1. Мерките, заложени в Програмата на община Елена за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници ще се съчетават с мерките, заложени в Националната Програма.

7.2.2. Стимулиране изграждането на енергийни обекти за производство на енергия от ВЕИ върху покривните конструкции на сгради общинска собственост и/или такива със смесен режим на собственост.

7.2.3. Изграждане на системи за улично осветление в населените места с използване на енергия от възобновяеми източници, като алтернатива на съществуващото улично осветление.

7.2.4. Търсене на резерви за улично осветление от ВЕИ на съществуващи училища и градини на територията на община Елена.

7.2.5. Стимулиране на частни инвеститори за производство на енергия чрез използване на биомаса от селското стопанство по сектори – земеделие и животновъдство.

7.3. Източници и схеми на финансиране:

При провеждането на предвидените мерки ще се прилагат подходите:

7.3.1. „Отгоре - надолу”: състои се в анализ на съществуващата законова рамка за формиране на общинския бюджет, както и на тенденциите в нейното развитие.

При този подход се извършат следните действия:

- Прогнозиране на общинския бюджет за периода на действие на програмата;
- Преглед на очакванията за промени в националната и общинската данъчна политика и въздействието им върху приходите на общината и проучване на очакванията за извънбюджетни приходи на общината;
- Използване на специализирани източници като: оперативни програми, кредитни линии за енергийна ефективност и възобновяема енергия (ЕБВР), Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници”, Национална схема за зелени инвестиции (Национален доверителен екофонд), Международен фонд „Козлодуй”, договори с гарантиран резултат (ЕСКО договори или финансиране от трета страна).

7.3.2. „Отдолу - нагоре”: основава се на комплексни оценки на възможностите на общината да осигури индивидуален праг на финансовите си средства (примерно: жител на общината, ученик в училище, пациент в болницата, и т.н.) или публично-частно партньорство.

Основни източници на финансиране:

- Държавни субсидии - Републикански бюджет;
- Общински бюджет;
- Собствени средства на заинтересованите лица;
- Договори с гарантиран резултат;
- Публично частно партньорство;
- Финансиране по Оперативни програми;
- Финансови схеми по Национални и Европейски програми;
- Кредити с грантове по специализираните кредитни линии.

8. ПРОЕКТИ:

обекти	Списък от мерки	Програма
Сграда общинска администрация - Елена	Енергийно обследване и сертифициране на сгради - общинска собственост - в експлоатация, с обща разгърната площ над 1000 кв. м.)	2013-2015
ОУ „Отец Паисий” - с. Майско		2013-2015
Улично осветление	Подмяна на лампи, осветителни тела, кабели и стълбове, автоматизация и контрол. Преминаване към осветление с LED-технология в град Елена.	2013-2015
СОУ „Иван Момчилов”, НУ „Ил. Макариополски” - гр. Елена	Енергоефективна реконструкция, внедряване на ВЕИ	2013-2015
ОУ „Отец Паисий” - с. Константин	Изготвяне на проект и Енергоефективна реконструкция, внедряване на ВЕИ	2013-2015
ОУ „Отец Паисий” - с. Майско	Изготвяне на проект и Енергоефективна реконструкция, внедряване на ВЕИ	2013-2015
ОУ „Христо Ботев” - с. Беброво	Изготвяне на проект и Енергоефективна реконструкция, внедряване на ВЕИ	2013-2015
Детска ясла - гр. Елена	Изготвяне на проект и Енергоефективна реконструкция, внедряване на ВЕИ	2013-2015

9. НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА ОТ РЕАЛИЗИРАНИ ПРОЕКТИ:

Наблюдението и отчитането на общинските програми се извършва от общинските съвети, които определят достигнатите нива на потребление на енергия от възобновяеми източници на територията на общината, вследствие изпълнението на Програмата, пред областния управител и Изпълнителния директор на АУЕР.

За успешния мониторинг на програмите е необходимо да се прави периодична оценка на постигнатите резултати, като се съпоставят вложените финансови средства и постигнатите резултати, което служи като основа за определяне реализацията на проектите.

Нормативно е установено изискването за предоставяне на информация за изпълнението на общинските програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници.

Реализираните и прогнозни ефекти следва да бъдат изразени чрез количествено и/ или качествено измерими стойностни показатели /индикатори.

10. ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Програмата е приета с Решение № … по Протокол № … от заседание на Общински съвет - Елена, състояло се на … 2013 г.